

"...

II- İTİRAZIN GEREKÇESİ

Başvuru kararının gerekçe bölümü şöyledir:

"Sendika kurma hakkını düzenleyen Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 51. maddesi 'Çalışanlar ve işverenler, üyelerinin çalışma ilişkilerinde, ekonomik ve sosyal hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek için önceden izin almaksızın sendikalar ve üst kuruluşlar kurma, bunlara serbestçe üye olma ve üyelikten serbestçe çekilme haklarına sahiptir... ..' esası ile sendika kurma hakkını temel bir hak olarak kabul etmiştir. Sınırlandırmayı ise istisnai bir düzenleme olarak;

'Sendika kurma hakkı ancak, milli güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâk ile başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebepleriyle ve kanunla sınırlanabilir.

Sendika kurma hakkının kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunda gösterilir...' esası ile kabul etmiştir. Kamu görevlileri için de;

'İşçi niteliği taşımayan kamu görevlilerinin bu alandaki haklarının kapsam, istisna ve sınırları gördükleri hizmetin niteliğine uygun olarak kanunla düzenlenir.' düzenlemesi getirilmiş, bu hükme dayalı olarak da, 12.7.2001 tarih, 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu yürürlüğe konulmuştur. Bu Kanunun 15. maddesi sendika kuramayacak meslek guruplarını belirlemiştir. Davacı tarafın dayanağı olan bu düzenleme, bazı meslek guruplarına hiçbir şart altında sendika üyesi olamayacakları esasını getirmiştir. Nitekim Kanunun 15/j maddesi emniyet hizmetleri sınıfı ve emniyet teşkilâtında çalışan diğer hizmet sınıflarına dahil personelin de sendika üyesi olamayacağını kabul etmiştir.

Oysa gerek Anayasa'nın 51. maddesi gerek iç hukuk kuralı haline gelen 25.11.1992 tarihli 87 sayılı İLO sözleşmesi ile aynı tarihli 151 sayılı İLO sözleşmesi de sendika kurma hakkını temel bir hak olarak kabul ederken, 87 nolu sözleşmenin 9. maddesi 'Bu sözleşmede öngörülen güvencelerin silahlı kuvvetlere ve polis mensuplarına ne ölçüde uygulanacağı ulusal mevzuatla belirlenir' esasını kabul etmiş, 151 sayılı sözleşmenin 1. maddesi de aynı şekilde 'Bu Sözleşme öngörülen güvencelerin silahlı kuvvetlere ve polise ne ölçüde uygulanacağı ulusal yasalarla belirlenecektir.' Demekle, devletlere 'sınırlandırma' yetkisi vermişlerdir.

Yani hem Anayasa'nın 51. maddesindeki düzenleme, hem de 87 ve 151 sayılı İLO sözleşmelerindeki düzenlemeler birebir aynı olup, sendika kurma ve üye olma hakkını temel bir hak olarak kabul edilip, iç hukuka göre sınırlandırma esası getirilmiştir. Anayasaya göre ise, bu hakkı milli güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesini önlemesi, genel sağlık ve genel ahlak ile başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebebine dayalı olarak sınırlandırılabilceği, bu sınırlandırma yapılırken de Anayasa'nın 13. maddesinde belirtildiği gibi hakkın özüne dokunmaksızın yapılması gerektiği açıktır.

Oysa davanın dayanağı olan 4688 sayılı Kanunun 15/j maddesi bir sınırlandırma yapmayıp, hakkın özünü tamamen ortadan kaldırır şekilde emniyet teşkilatında çalışanlara sendika kurma hakkı vermemiştir. Bu düzenleme Anayasa'nın 11., 13 ve 51. maddelerine aykırı olduğu gibi, devletin amaç ve görevlerini düzenleyen 5. maddesine de aykırılık teşkil etmektedir. Zira Türkiye Cumhuriyeti devletinin amacı; kişinin temel hak ve hürriyetlerini,

sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır. En basit hali ile, devletin amacı temel hak ve hürriyetleri geliştirmek, önündeki engelleri ortadan kaldırmakken, bir temel hakkı, Emniyet mensupları için tamamen ortadan kaldırmanın Anayasaya aykırı olduğu sabittir.

Sadece emniyet teşkilatında çalıştığı ya da silah taşıdığı için bireylere sendika kurma hakkının hiç tanınmaması çağdaş demokrasiler bakımından izah edilebilecek bir durum değildir. Çağdaş demokrasilerde, emniyet mensupları da, temel hak hürriyetlerinin geldiği düzey itibari ile ekonomik, sosyal hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek için sendika kurabilmektedirler. Nitekim, başta Avrupa ülkeleri olmak üzere, pek çok ülkede polislere sendika hakkı tanındığı sabittir. Bunun ülke savunması ve güvenliğini aksatmadığı gibi, mesleğin disiplin ve emir-komuta zincirini bozmadığı da ortadır.

Kaldı ki, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası da evrensel bir ilkeyle aynı doğrultuda olarak, Anayasa'nın 51. maddesi ile Türk emniyet çalışanlarına da sendika kurma hakkı tanınmış olmasına rağmen, 4688 sayılı Kanunun 15/j maddesi bu hakkı ortadan kaldırmıştır. Oysa, tüm temel haklar için olduğu gibi, sendika kurma hakkı bakımından da, yasaklamak bir yana, sınırlandırırken dahi özgürlükler yönünde tercihte bulunulması asıl olmalıdır. Aksi halin kabulü, bu hakkın niteliği gereği, genelde yasaklanan meslek gurubunu, özel de ise emniyet mensuplarını, meslekleri bakımından “modern köle” haline getirecektir ki, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın lafzı ve ruhuna uymayan bir durum ortaya çıktığı sabittir. Buna göre kanun koyucu, emniyet mensupları için, sendika kurma hakkını tamamen ortadan kaldıramayacak, ancak Anayasa'nın çizmiş olduğu sınırları dikkate alarak, yaptıkları görev ile bağdaşmayan haklar bakımından sınırlandırma getirebilecektir. Yine Anayasadaki “istisna” düzenlemesi de aynı kapsamda kalıp, istisna bir meslek gurubu içindeki çok özel bir takım birimleri kapsam dışında bırakmak gibi değerlendirilmelidir. Ör. MİT mensupları.

Nitekim Haber-sen-Türkiye arasındaki 28602/95 sayı, 21.5.2006 tarihli kararında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, sendika hakkının bir meslek gurubu için tamamen ortadan kaldırılmasını haksız bularak, Türkiye aleyhine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde de; müdahalenin ‘demokratik bir toplum için’ gerekli olup olmadığının belirlenmesinin asıl olduğunu belirtmiştir. AİHM, ordu ve polis mensupları ile Devlet idaresinde görevli olanların sendikal haklarını kullanmalarına, hukuken öngörülen sınırlamalar konulabileceğini, ancak 11. maddede belirlenen istisnaların dar bir çerçevede yorumlanması gerektiğini, yalnız ikna edici ve zorlayıcı nedenlerin, sendikalaşma özgürlüğünü sınırlamayı haklı kılabileceğini, böyle bir gereklilik olup olmadığını belirlerken de, devletin sınırlı bir takdir hakkı olduğunu, bu takdir hakkını taraf olduğu sözleşmelere uygun olması gerektiğini belirtmiştir. Böylece AİHM de, sendikalaşmanın tamamen yasaklanamayacağını, sadece demokratik toplum gerekleri dikkate alınarak, zorunluluklara bağlı sınırlandırma yapılabileceği esasını kabul etmiştir.

AİHM'in Belçika Polis Sendikası-Belçika arasındaki 27.10.1975 tarih, 4464/70 sayılı davada da, aynı şekilde polisler tarafından sendika kurulmasının mümkün olduğu esasını kabul ettiği de sabittir.

Netice olarak, sendika kurma hakkı yönünden, kanun koyucuya Anayasa ile ‘sınırlandırma’ yapması yönünde verilen yetkinin, 4688 sayılı Kanunun 15/j maddesi ile tamamen yasaklama şeklinde kullanılması Anayasa'nın 5., 11., 13 ve 51. maddelerine aykırı olduğu kanaatine varılarak aşağıdaki hüküm kurulmuştur.

Esas Sayısı : 2013/130

Karar Sayısı : 2014/18

HÜKÜM: Gerekçesi yukarıda açıklandığı üzere;

4688 sayılı Kanunun 15. maddesinin j fıkrasının Anayasa'nın 5., 11., 13 ve 51. maddelerine aykırılık iddiası ile iptali için Anayasa Mahkemesine başvurulmasına, 6216 sayılı Yasanın 40. ve Anayasa'nın 152/3. maddesi gereği Anayasa Mahkemesi'nin bu konuda vereceği karara kadar (5 ay) davanın geri bırakılmasına, dosyanın onaylı bir örneğinin Anayasa Mahkemesi'ne gönderilmesine karar verildi.” "